

(bijlage) Spanningen in het veld

Wat vind jij?

1

4

7

2

5

8

3

6

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 1

Tegendemonstratie van voorstanders van Zwarte Piet in Friesland: blokkade snelweg (2017)

Tegenstanders van Zwarte Piet willen op 18 november 2017 in Dokkum protesteren bij de intocht van Sinterklaas. Voorstanders van Zwarte Piet blokkeren de snelweg A7 om op die manier de Tegenstanders van Zwarte Piet (ZP) het onmogelijk te maken om hun betoging te houden.

Eerder die week hadden de Voorstanders van ZP hun actie via Facebook gecommuniceerd als Project P. Nadat de politie erop had gewezen dat dit niet mag, zei de groep van de acties af te zien. Toch kwam het op de A7 tot een confrontatie tussen partijen. Chauffeurs van bussen met Tegenstanders van ZP moesten remmen nadat auto's voor hen onverwachts stopten met rijden. De bussen werden zo gedwongen om ook te stoppen. Door de blokkade ontstond er een

verkeerschaos op de snelweg. Daarbij vonden ook meerdere kleine ongelukken plaats. De politie was snel ter plaatse en ging in gesprek met de partijen. De weg werd daarop snel vrijgegeven, waarna de Tegenstanders van ZP in hun bussen onder ME-begeleiding naar Dokkum werden gereden.

Vlak voor aankomst werden de bussen door de politie echter stilgezet, omdat de gemeente had besloten om demonstraties niet langer toe te staan. Daarna werd duidelijk dat de bussen weer terug moesten keren naar Amsterdam. Dit gebeurde ook onder politiebegeleiding.

De Tegenstanders van ZP wilden zich aansluiten bij een betoging in Weesp, maar ook hier waren ze niet welkom. De burgemeester van Weesp kondigde een noodbevel af toen hij van het plan hoorde. "In samenspraak met het Openbaar Ministerie wordt gekeken of het een strafrechtelijk vervolg zal krijgen", aldus de politie na afloop.

De Tegenstanders van ZP reageerden boos toen duidelijk werd dat ze niet mochten demonstreren in Dokkum. Burgemeester Waanders: "Dat recht hebben ze en we hebben er alles aan gedaan om dat toe te kennen. We hadden in goed overleg een plek ingericht, ook voor de Voorstanders van ZP. Maar we moeten ook hun veiligheid bewaken." De personen die de blokkade op de A7 veroorzaakten, zijn niet gearresteerd. Wel zijn hun gegevens opgenomen.

Volgens de politie is voor deze werkwijze gekozen om ervoor te zorgen dat het verkeer zo snel mogelijk weer op gang kwam. De rest van de landelijke intocht van Sinterklaas in Dokkum is rustig verlopen.

De Voorstanders van ZP worden verdacht van het tegenhouden van het verkeer op een snelweg, wat volgens het OM een gevaarlijke situatie opleverde.

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Ook hebben ze zich volgens het OM schuldig gemaakt aan het verhinderen van een demonstratie en daarmee de vrijheid van meningsuiting beperkt. Een van de verdachten staat ook terecht voor opruiing, vanwege het plaatsen van een Facebook-bericht waarin werd opgeroepen tot de blokkade.

Bij de rechtszaak over de blokkade, maakte Tegenstanders van ZP gebruik van het spreekrecht voor slachtoffers. “We willen een tegengeluid laten horen, daarom gaan we elk jaar naar de intocht”, zei Jerry Afriyie. De mensen in de bus waren ‘zeer aangedaan door het brute optreden’ van de verdachten. “De actie was simpelweg agressief, onverantwoord en bedreigend”, zei hun advocaat, die erop wees dat geen van de verdachten tijdens de verhoren spijt heeft betuigd. “Niemand toont enig besef van de angst die ze teweeg hebben gebracht.”

De politieagenten die na de blokkade van drie bussen kwamen kijken op de snelweg A7, negeerden de actievoerders in de bus en spraken op vriendschappelijke toon met de mensen die de snelweg blokkeerden. “De agenten keken dwars door ons heen”.

Actievoerder Mitchell Esajas noemde het incident op de snelweg ‘één van de meest beangstigende momenten’ in zijn leven. “Mannen stapten met gebalde vuisten uit hun auto’s en stormden op de bus af. We waren bang dat ze ons in de bus wilden aanvallen.”

Als schadevergoeding willen de actievoerders dat de verdachten worden verplicht mee te doen aan workshops. Daarbij hoort ook een les over de geschiedenis van Sinterklaas en Zwarte Piet. Die cursus zou één dag duren en moet volgens de activisten meer wederzijds begrip creëren.

oordeel van de rechtbank

De Rechtbank Noord-Nederland oordeelt dat de blokkadeactie op de snelweg geen betoging in de zin van artikel 9 Grondwet is, ‘omdat deze niet primair het karakter had van gemeenschappelijk meningsuiting, maar daarbij andere elementen, zoals feitelijke dwang, overheersen’. De rechtbank veroordeelt Voorstanders van ZP voor het opzettelijk versperren van de snelweg en voor wederrechtelijke dwang (zie ECLI:NL:RBNNE:2018:4559). In hoger beroep veroordeelt het Hof Arnhem-Leeuwarden de Voorstanders van ZP ook nog voor het door bedreiging met geweld verhinderen van een geoorloofde betoging (zie ECLI:NL:GHARL:2019:9293).

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Tegendemonstratie van voorstanders van Zwarte Piet in Friesland: blokkade snelweg (2017)

Lees de casus goed door, en
bespreek daarna met elkaar
de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat
een vertegenwoordiger van het
groepje de casus en het spanningsveld
presenteren, en tevens toelichten
wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze Voorstanders van Zwarte Piet de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?
- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze Voorstanders van Zwarte Piet? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun tegendemonstratie?
- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Voorstanders van Zwarte Piet, Tegenstanders van Zwarte Piet, weggebruikers op de A7, bezoekers van de intocht van Sinterklaas, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?
- In hoeverre denk jij dat Voorstanders van Zwarte Piet met deze tegendemonstratie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van het optreden en de beslissingen van de Burgemeester van Weesp en die van Dokkum?
- Wat vind je van de reacties van de Tegenstanders van ZP bij de rechtszaak over de blokkade?
- Wat vind je van oordeel van de Rechtbank Noord-Nederland?
- Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Aantekeningen

Tegendemonstratie van voorstanders van Zwarte Piet in Friesland: blokkade snelweg (2017)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze Voorstanders van Zwarte Piet de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze Voorstanders van Zwarte Piet? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun tegendemonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Voorstanders van Zwarte Piet, Tegenstanders van Zwarte Piet, weggebruikers op de A7, bezoekers van de intocht van Sinterklaas, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?

In hoeverre denk jij dat Voorstanders van Zwarte Piet met deze tegendemonstratie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

Aantekeningen

Tegendemonstratie van voorstanders van Zwarte Piet in Friesland: blokkade snelweg (2017)

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van het optreden en de beslissingen van de Burgemeester van Weesp en die van Dokkum?

Wat vind je van de reacties van de Tegenstanders van ZP bij de rechtszaak over de blokkade?

Wat vind je van oordeel van de Rechtbank Noord-Nederland?

Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?

Spanningen in het veld

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 2

Tegendemonstratie Demonstratie van 'Black Lives Matter' in Amsterdam: politie mensen knielen (2020)

Ruim 11.000 mensen demonstreerden in 2020 in Amsterdam tegen racisme. Aanleiding voor het protest was de dood van George Floyd in Minneapolis, Amerika. Op 25 mei 2020 leunde politieagent Derek Chauvin met zijn knie acht minuten op Floyds nek, terwijl deze geboeid met zijn buik op straat lag.

Twee andere agenten leunden gelijktijdig met hun knieën op zijn rug en een vierde agent hield het publiek op afstand. Nadat Floyd na ongeveer zes minuten buiten bewustzijn was geraakt, hield Chauvin zijn knie nog altijd op Floyds nek. Floyd werd hierna in een ambulance naar het ziekenhuis vervoerd; een poging tot reanimatie in de ambulance mocht niet meer baten. Hij werd bij aankomst in het ziekenhuis

doodverklaard.

De mishandeling werd door omstanders gefilmd en rechtstreeks uitgezonden via Facebook Live. Dit trok de aandacht van de Amerikaanse media. Het gebeuren werd wereldnieuws.

Al langer klaagden Amerikaanse mensenrechtenorganisaties over een volgens hen discriminerende behandeling van zwarten door de politie, zonder dat dit tot verbetering leidde.

In de publieke opinie werden beschuldigingen geuit dat de witte politieagent Chauvin de zwarte arrestant Floyd waarschijnlijk had gedood wegens zijn donkere huidskleur. Alle vier betrokken agenten werden kort na het overlijden van Floyd ontslagen.

Chauvin werd door een jury schuldig bevonden aan de moord op George Floyd en veroordeeld tot 22,5 jaar cel. De dood van Floyd leidde tot protesten tegen racisme in Minneapolis en in andere steden wereldwijd, met protestborden waarop 'George Floyd' en 'Black lives matter' stond. Zo was er ook een solidariteitsprotest op

10 juni 2020 in Amsterdam-Zuidoost.

Bewoners en activisten hielden toespraken. Ook werd twee minuten stilte gehouden om de zwarte mensen die door geweld om het leven kwamen te herdenken. Het gebaar van Colin Kaepernick, American football-speler, die door te knielen symbolisch demonstreerde tegen het gevoel van onderdrukking, werd herhaald bij het protest in Amsterdam Zuidoost. In de tijd heerste er het coronavirus, en golden er maatregelen om afstand te houden.

Volgens de gemeente Amsterdam was er voldoende ruimte om afstand te houden, maar op het einde kwamen mensen voor het podium even te dicht bij elkaar.

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

SYMPATHISEREN EN SOLIDARITEIT ALS POLITIEAGENT

Om zich uit te spreken tegen racisme knielden tijdens de Black Lives Matter-demonstraties ook enkele Nederlandse politieagenten in uniform.

Martin Sitalsing, politiechef van Midden-Nederland, plaatste een knielende foto van zichzelf in uniform op LinkedIn. “Ik voelde me geraakt als politiemens. Ik wilde me uitspreken tegen politiegeweld en racisme. Laat het maar schuren”, zei hij tegen NRC. Sitalsing vindt dat politieagenten zich moeten kunnen uitspreken tegen racisme.

Een van de organisatoren van de anti-racismedemonstratie in Amsterdam Zuid-Oost, Gideon Everduim, vindt het geweldig dat agenten zich tegen racisme uitspreken. “Je ziet agenten vereenzelvigd naast burgers staan. Dat is krachtig en empathisch. Het vermenselijkt”, zegt Everduim tegen Editie NL.

Xander Simonis, voorzitter Algemene Nederlandse Politie Vereniging, is het daar niet mee eens. In uniform bij een Black Lives Matter-demonstratie staan moet je als agent volgens Simonis niet willen. “Als agenten in hun vrije tijd bij een rechts of links extremistische demonstratie staan, ben ik daar ook niet heel blij mee. Maar daar kan ik niet zoveel van zeggen.” De politie moet neutraal zijn en dat uitstralen, vindt Simonis. “Niet gaan knielen, maar ook bijvoorbeeld niet naar de moskee gaan. Sympathiseren is prima, maar in je vrije tijd. De neutrale uitstraling van de politie is belangrijk”. Simonis benadrukt dat de politie absoluut niet racistisch is. “We zijn heel duidelijk: racisme wordt niet getolereerd. Maar daarmee is niet uitgesloten dat er racisme binnen de politie bestaat. We hebben 65.000 mensen werken. Ja, daar zitten ook rotte appels tussen. Maar dat maakt politie nog geen racistische organisatie.”

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie van 'Black Lives Matter' in Amsterdam: politiemensen knielen (2020)

Lees de casus goed door, en bespreek daarna met elkaar de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat een vertegenwoordiger van het groepje de casus en het spanningsveld presenteren, en tevens toelichten wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze 'Black Lives Matter' demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?
- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze 'Black Lives Matter' demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van deze demonstratie?
- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: 'Black Lives Matter' demonstranten, aanwezige politieagenten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?
- In hoeverre denk jij dat 'Black Lives Matter' demonstranten met deze demonstratie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van de foto op LinkedIn, knielend in uniform, van politiechef Martin Stalsing?
- Wat vind je van de mening van Xander Simonis, voorzitter Algemene Nederlandse Politie Vereniging?
- Hoe kijk je aan tegen het sympathiseren van politieagenten met 'Black Lives Matter'?
- Vind je dat je je als politieagent solidair kan tonen met een bepaald doel of protest? Zijn er volgens jullie wel/geen grenzen aan wat politie mag tonen? Waar liggen die grenzen (wat betreft manieren van solidariteit tonen of qua specifieke doelen/actiegroepen)?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

1/2 Aantekeningen

Demonstratie van 'Black Lives Matter' in Amsterdam: politiemensen knielen (2020)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze 'Black Lives Matter' demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze 'Black Lives Matter' demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van deze demonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: 'Black Lives Matter' demonstranten, aanwezige politieagenten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?

In hoeverre denk jij dat 'Black Lives Matter' demonstranten met deze demonstratie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/ grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/ belang/grondrecht aan de andere kant?

2/2 Aantekeningen Demonstratie van 'Black Lives Matter' in Amsterdam: politiemensen knielen (2020)

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van de foto op LinkedIn, knielend in uniform, van politiechef Martin Stalsing?

Hoe kijk je aan tegen het sympathiseren van politieagenten met 'Black Lives Matter'?

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

Wat vind je van de mening van Xander Simonis, voorzitter Algemene Nederlandse Politie Vereniging?

Vind je dat je je als politieagent solidair kan tonen met een bepaald doel of protest? Zijn er volgens jullie wel/geen grenzen aan wat politie mag tonen? Waar liggen die grenzen (wat betreft manieren van solidariteit tonen of qua specifieke doelen/actiegroepen)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 3

Demonstratie van Extinction Rebellion in Den Haag: preventieve arrestatie actievoerders (2023)

Extinction Rebellion is een internationale, activistische beweging die zich verzet tegen klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit. Klimaatverandering en biodiversiteitsverlies leiden volgens de initiatiefnemers tot de ineenstorting van ecosystemen en tot uitsterving (extinction) van planten en soorten waaronder de mens.

In Nederland protesteert Extinction Rebellion (XR) bijvoorbeeld tegen de overheidssteun voor fossiele brandstoffen, zoals via subsidies. Die subsidies om de economie te stimuleren, hebben negatieve milieueffecten. Met hun acties vraagt XR aandacht voor het klimaat en ecologie, en de gevolgen daarvan voor de samenleving. Leden van XR protesteren o.a. door snelwegen te blokkeren of zichzelf vast te ketenen of vast

te lijmen. Ze organiseren creatieve, vreedzame en soms disruptieve acties om druk te zetten op regeringen en deze te dwingen om de nodige maatregelen te nemen.

Zo riepen activisten van XR op om op zaterdag 28 januari 2023 te demonstreren op de A12 bij Den Haag. De donderdag ervoor arresteerde de politie enkele van deze XR-activisten thuis. Ze werden ervan verdacht te hebben opgeroepen tot een gevaarlijke en ontwrichtende blokkade. Oproepen tot een strafbaar feit (zoals het blokkeren van de openbare weg) geldt als opruiing, aldus het Openbaar Ministerie.

GroenLinks Kamerleden Ellemeet en Kroger vinden de actie van het OM “intimiderend” en een “poging om demonstranten te ontmoedigen om uiting te geven aan hun zorgen” en vragen aan de minister welke concrete dreiging “deze ingrijpende aanpak van het preventief aanhouden van mensen” rechtvaardigt.

PvdD-Kamerlid Teunissen zegt “Klimaatactivisten worden van hun bed gelicht, terwijl voor demonstranten met tractoren de rode loper op het ministerie van landbouw wordt uitgerold: dat is ongelijke behandeling.”

VVD-Kamerlid Michon is daarentegen vol lof over de actie van het OM. “Demonstreren mag. Een weg blokkeren mag niet, ook niet daartoe oproepen. En dan huilen dat je demonstratierecht wordt beperkt”, zei ze eerder op Twitter. “Een demonstratie is geen vrijbrief voor het plegen van strafbare feiten.”

Onderzoekspatform Investico onderzocht het gegevensverkeer tussen de politie en de Basisregistratie Personen van actievoerders o.a. van Extinction Rebellion. De overzichten laten zien dat de gegevens van sommigen veel vaker worden opgevraagd sinds ze meedoen aan protesten. Dat gebeurde eerder alleen bij bijvoorbeeld een fietsboete, of als ze zelf aangifte deden. Maar na deelname aan demonstraties schoot het aantal aanvragen omhoog.

Volgens experts is door de ‘datahonger’ van de politie het recht op betoging in het geding. “Als je de hele tijd in de gaten wordt gehouden, kun je niet meer vrij demonstreren”, zegt Bart

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Schermer, hoogleraar privacy en cybercrime. Marc Schuilenburg, hoogleraar digital surveillance, wijst erop dat demonstreren een grondrecht is. “Daarom moet de politie daarbij terughoudend zijn.”

OORDEEL VAN DE RECHTBANK

Op 2 augustus 2023 oordeelde de rechtbank Den Haag dat de verdachten zich schuldig hebben gemaakt aan opruiing. Ze hebben welbewust berichten op sociale media geplaatst om zoveel mogelijk mensen te mobiliseren voor de acties. Daarmee hebben ze anderen aangespoord om een strafbaar feit te plegen.

Een blokkade kan leiden tot verkeersonveilige situaties. De rechtbank constateert dat de verdachten de strafbare feiten hebben gepleegd omdat zij bezorgd zijn over het klimaat. Maar door op deze manier te handelen hebben zij welbewust de keuze gemaakt om de doelen die zij nastreven zwaarder te laten wegen dan de rechten en belangen van anderen, waaronder de verkeersveiligheid. Dit vindt de rechtbank kwalijk. Twee van de verdachten die terechtstaan

voor opruiing, worden ook vervolgd voor vernieling. Zij hebben zich als voetganger op de A12 begeven om teksten op de wand van de tunnelbak te spuiten.

De verdachten zijn op een later moment door de politie thuis aangehouden, in een aantal gevallen in aanwezigheid van partners en kinderen. Eén verdachte is in de directe omgeving bij de school van zijn kinderen aangehouden.

De rechtbank heeft ernstige twijfels over de noodzaak en proportionaliteit van de manier waarop de verdachten zijn aangehouden. Dit weegt de rechtbank mee in de bepaling van de straf. Vijf verdachten worden voor opruiing veroordeeld tot een taakstraf van 30 uur.

Voor de twee verdachten die daarnaast worden veroordeeld voor vernieling, vindt de rechtbank een taakstraf van 60 uur passend. Zij hebben risico's genomen voor zichzelf en andere weggebruikers door zich als voetganger op de A12 te begeven en zich niet te bekommeren om de kosten. Ze moeten een schadevergoeding van

ongeveer 9.000 euro betalen aan de gemeente Den Haag voor de kosten van het verwijderen van de teksten.

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie van Extinction Rebellion in Den Haag: preventieve arrestatie actievoerders (2023)

Lees de casus goed door, en
bespreek daarna met elkaar
de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat
een vertegenwoordiger van het
groepje de casus en het spanningsveld
presenteren, en tevens toelichten
wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze Extinction Rebellion demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?
- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze Extinction Rebellion demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?
- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie en voorafgaand; het preventief oppakken)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Extinction Rebellion demonstranten, de weggebruikers A12, en voor andere aanwezigen/betrokkenen (zoals gezinsleden bij de aanhoudingen)?
- In hoeverre denk jij dat Extinction Rebellion demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van de beslissing van het OM?
- Wat vind je van de reacties van de Kamerleden (van GroenLinks, PvdD en VVD)?
- Wat vind je van oordeel van de Rechtbank Den Haag?
- Wat vind je van de mening van experts Schermer en Schuilenburg, dat het recht op betoging in het geding is, als politie na een demonstratie, relatief vaak gegevens opvraagt van actievoerders?
- Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Aantekeningen

Demonstratie van Extinction Rebellion in Den Haag: preventieve arrestatie actievoerders (2023)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze Extinction Rebellion demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze Extinction Rebellion demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie en voorafgaand; het preventief oppakken)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Extinction Rebellion demonstranten, de weggebruikers A12, en voor andere aanwezigen/betrokkenen (zoals gezinsleden bij de aanhoudingen)?

In hoeverre denk jij dat Extinction Rebellion demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt?

Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

Aantekeningen

Demonstratie van Extinction Rebellion in Den Haag: preventieve arrestatie actievoerders (2023)

Spanningen in het veld

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van de beslissing van het OM?

Wat vind je van de reacties van de Kamerleden (van GroenLinks, PvdD en VVD)?

Wat vind je van oordeel van de Rechtbank Den Haag?

Wat vind je van de mening van experts Schermer en Schuilenburg, dat het recht op betoging in het geding is, als politie na een demonstratie, relatief vaak gegevens opvraagt van actievoerders?

Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 4

Demonstratie van 'prolife-bewegingen' in Haarlem: demonstratievak voor abortuskliniek (2021)

De 'Pro-life-beweging' is een internationale beweging die manifestaties houdt in verschillende westerse landen waar het verbod op abortus uit het strafrecht werd gehaald. Deze beweging is grotendeels, maar niet louter, christelijk van aard.

Ook bij de abortuskliniek Beahuis en Bloemenhove bij Haarlem zijn prolife-demonstranten actief, van 'Donum Domini' en van 'Prolife Heemstede'. Zij staan maandelijks bij de kliniek te bidden voor 'het leven van de ongeborenen' en hopen bezoekers op andere gedachten te brengen.

De kliniek en de bezoekers vinden de groep intimiderend. Uit onderzoek van gemeenteambtenaren (eind 2020) werd

vastgesteld dat betogers van Donum Domini bezoekers van de abortuskliniek bleven aanspreken, ook als werd aangegeven dat dit niet gewenst was. Ook achtervolgden zij een bezoeker van de abortuskliniek.

In 2021 heeft burgemeester Wienen een vak aangewezen voor de demonstraties. Pro Life Heemstede kreeg een vak bij de achteringang toegewezen, vanwege aangekondigde tegendemonstraties. Ook wilde de burgemeester voorkomen dat de persoonlijke levenssfeer onvoldoende geëerbiedigd zouden worden en dat bezoekers onevenredig gehinderd zouden worden in hun vrijheid voor het recht op abortus. De betogers mochten dit vak niet verlaten tijdens de demonstratie, om wanordelijkheden te voorkomen. Als ze zich buiten het vak begaven, traden handhavers van de gemeente op. De demonstranten hielden zich niet altijd daaraan en kregen een officiële waarschuwing.

De burgemeester liet de demonstranten weten dat bij iedere volgende overtreding de demonstraties direct te beëindigen. In september 2021 verplaatste de burgemeester het demonstratievak verder op afstand (naar

de Herenweg), naar aanleiding van een klacht van een bezoeker. Zij gaf aan dat zij op een hinderlijke en intimiderende manier was benaderd door betogers, dat de betogers tot de ingang van de kliniek met haar meeliepen en dat zij haar, ondanks dat zij had aangegeven hier geen prijs op te stellen, indringend toespraken. Burgemeester Wienen wees vier locaties toe. "Maar geen enkele locatie is direct voor de ingang van de kliniek, maar op afstand." Verder zei Wienen dat demonstranten niet op de bezoekers van de kliniek af mogen stappen om hen aan te spreken. "Ze moeten op de aangewezen locaties blijven staan en mogen alleen vanuit daar bezoekers aanspreken. Hierdoor kunnen bezoekers ongehinderd het terrein van de abortuskliniek opkomen."

Pro Life Heemstede en Verein Donum Domini waren het niet eens met door de burgemeester opgelegde beperkingen aan hun demonstraties en spanden een rechtszaak aan. Advocaat Vermeij zegt dat Donum Domini zich niet in

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

de klacht van hinderlijk gedrag herkennen. “Het zijn altijd anonieme beschuldigingen”, aldus Vermeij. “Het is grote nonsens dat de vrouwen door mijn cliënten onder druk worden gezet.” Volgens de advocaat maakt hij goede kans om succesvol bezwaar aan te tekenen tegen het besluit van de burgemeester om prolife-demonstranten verder weg te zetten. “Het Europese Hof heeft bepaald dat je mag demonstreren in ‘sight en sound’ van het object waar je tegen demonstreert.”

oordeel rechtbank noord-holland

De rechtbank is van oordeel dat de burgemeester beperkingen mocht stellen aan de demonstraties van Donum Domini om wanordelijkheden te voorkomen.

Volgens de rechtbank volgt uit het onderzoek van de gemeenteambtenaren dat de wijze waarop de betogers de bezoekers van de abortuskliniek benaderen de grens van het toelaatbare overschrijdt. De mate van indringendheid en vastberadenheid waarmee betogers proberen bezoekers van de abortuskliniek persoonlijk

aan te spreken op ethische kwesties, hen achternalopen en hen naroeppen met als doel het gesprek voort te zetten, ook nadat is aangegeven dat daar geen prijs op wordt gesteld, maakt naar het oordeel van de rechtbank dat door het gedrag van de betogers sprake is van wanordelijkheden.

De rechtbank vindt daarom dat de burgemeester kon besluiten dat de betogers alleen vanuit één demonstratievak mochten demonstreren. Met het demonstratievak aan de achterzijde van de abortuskliniek wordt voldoende recht gedaan aan het demonstratierecht. Deze ligt bij de parkeergelegenheid van de kliniek en wordt veel gebruikt door de bezoekers. Met de verplaatsing van het demonstratievak naar overkant van de Herenweg wordt het demonstratierecht te veel beperkt. Deze locatie ligt namelijk op een plek waar vrijwel geen bezoekers langskomen en er ligt ook een drukke verkeersweg tussen het demonstratievak en de abortuskliniek.

Een enkele klacht van een bezoeker is onvoldoende om het recht om de demonstreren nog verder te beperken.

Anders dan in de zaak van Donum Domini is het gedrag van de betogers van Pro Life Heemstede geen aanleiding geweest voor het instellen van de beperkingen. Er zijn namelijk geen observaties of klachten over hen bekend.

De tegendemonstraties vonden op andere data plaats dan de aangekondigde demonstraties van Pro Life Heemstede. Dit kon dus geen reden zijn voor de beperking. Omdat er verder geen andere redenen naar voren waren gebracht heeft de burgemeester niet goed gemotiveerd waarom Pro Life Heemstede de demonstraties moest beperken tot één demonstratievak en dus kon het besluit van de burgemeester niet in stand blijven.

Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie van 'prolife-bewegingen' in Haarlem: demonstratievak voor abortuskliniek (2021)

Lees de casus goed door, en bespreek daarna met elkaar de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat een vertegenwoordiger van het groepje de casus en het spanningsveld presenteren, en tevens toelichten wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze Prolife-demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze Prolife-demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?
- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Prolife-demonstranten, de bezoekers van de kliniek, de tegendemonstranten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?
- In hoeverre denk jij dat Prolife-demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van de klachten van bezoekers?
- Wat vind je van de beslissing van Burgermeester Wienen?
- Wat vind je van het optreden (de rol) van de

handhavers van de gemeente? Zie je een rol voor de politie?

- Wat vind je van de mening van advocaat Vermeij en de rechtszaak die Prolife Heemstede en Domus domini hebben aangespannen?
- Wat vind je van de bepaling van Het Europese Hof (dat je mag demonstreren in 'sight en sound' van het object waartegen je demonstreert)?
- Wat vind je van oordeel van de Rechtbank Noord-Holland?
- Wat zou de handhavers van de gemeente (of de politie) volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Aantekeningen

Demonstratie van 'prolife-bewegingen' in Haarlem: demonstratievak voor abortuskliniek (2021)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze Prolife-demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze Prolife-demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Prolife-demonstranten, de bezoekers van de kliniek, de tegendemonstranten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?

In hoeverre denk jij dat Prolife-demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt?
Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

Aantekeningen

Demonstratie van 'prolife-bewegingen' in Haarlem: demonstratievak voor abortuskliniek (2021)

Spanningen in het veld

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van de klachten van bezoekers?

Wat vind je van de beslissing van Burgermeester Wienen?

Wat vind je van het optreden (de rol) van de handhavers van de gemeente? Zie je een rol voor de politie?

Wat vind je van de mening van advocaat Vermeij en de rechtszaak die Prolife Heemstede en Domus domini hebben aangespannen?

Wat vind je van de bepaling van Het Europese Hof (dat je mag demonstreren in 'sight en sound' van het object waartegen je demonstreert)?

Wat vind je van oordeel van de Rechtbank Noord-Holland?

Wat zou de handhavers van de gemeente (of de politie) volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 5

Demonstratie tegen de coronamaatregelen in Amsterdam: dragen van Jodensterren (2021)

Vanaf 2019 was er een coronavirus. De overheid stelde allerlei maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan, zoals een lockdown, een avondklok, anderhalve meter afstand en een toegangsbewijs bij het bezoeken van horeca of festivals.

Het bewijs geeft aan dat de houder volledig gevaccineerd is, hersteld is van een besmetting, of recent negatief getest is op het coronavirus. De overheid gebruikt het bewijs om in bepaalde perioden gedurende de coronapandemie toegang te geven tot bepaalde evenementen of activiteiten. Met dit verplichte toegangsbewijs probeerde de overheid de druk op de zorg (nieuwe opnames in ziekenhuizen) te voorkomen. Op de invoering van dit toegangsbewijs werd kritiek geuit. Zo vond Koninklijke Horeca Nederland dat het kabinet de

sector gebruikt om mensen onder druk te zetten zich te laten vaccineren en stelt dat ondernemen zo moeilijker wordt gemaakt.

In Spanje demonstreerden ook politieagenten tegen de regering, de mondkapjesplicht en vaccins, en vóór vrijheid. De beweging waar zij deel van uitmaken, Police for Freedom, werd ook actief in Nederland. Dennis Spaanstra van Police For Freedom Nederland verbaasde zich over het optreden van de politie bij demonstraties tegen de coronamaatregelen. Hij nam contact op met actievoerders die te maken kregen met het harde politieoptreden om te vragen of zij wilden meelopen in een mars om een statement te maken. “Politieagenten zij aan zij met slachtoffers”.

Mensen in Nederland gingen regelmatig de straat op om tegen het toegangsbewijs en andere maatregelen te demonstreren. Zo ook op het museumplein in Amsterdam op 5 september 2021. Enkele tientallen demonstranten droegen een gele Jodenster op de borst, wat ook bij eerdere demonstraties het geval was. Daarmee willen ze aangeven dat ongevaccineerde Nederlanders nu op een zelfde manier behandeld

worden als Joden in de Tweede Wereldoorlog. In de Tweede Wereldoorlog moesten Joden die ster verplicht dragen van de Duitse bezetter. Initiatiefnemer Michel Reijnga begrijpt dat demonstranten dit doen. “Wat begint met het weren van niet-gevaccineerden op terrassen en bioscopen en “medische apartheid” in ziekenhuizen eindigt “met deportatie naar Texel”, zegt hij. Reijnga staat zelf niet achter het dragen van Jodensterren. Wat er bij toekomstige demonstraties moet gebeuren, weet hij nog niet. Misschien moet er een kledingvoorschrift komen, waarin staat dat het dragen van een davidster niet is toegestaan, zegt hij. “Maar in ’40-’45 is apartheid gecreëerd voor de Joden, en in ’20-’21 wordt apartheid gecreëerd voor niet-gevaccineerden. Dus ik begrijp die mensen dat ze die vergelijking maken”.

Volgens voorzitter Hanna Luden van Het Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDI) is de Joodse gemeenschap door de

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

gebeurtenissen van zondag gekwetst. “Er zijn nog steeds mensen die de Holocaust hebben meegemaakt als kleine kinderen. Maar ook nazaten hebben dit meegekregen. Mensen vragen zich af: zie je het verschil dan niet met toen?” Luden is teleurgesteld dat niet meer demonstranten zich distantiëren van het symbool. “Wie meeloopt, moet ook anderen corrigeren en duidelijk maken: dit past hier niet.” Luden vindt dat de organisatie van de protesten daarnaast ook afstand moet nemen.

Vijf Joodse organisaties vroegen Tweede Kamerfracties zich expliciet uit te spreken tegen het gebruik van Holocaustvergelijkingen in het coronadebat. In hun brief constateerden zij dat dergelijke vergelijkingen ook in de Tweede Kamer worden gemaakt en dat politici een voorbeeldfunctie hebben: “Wij verzoeken u met klem uw verantwoordelijkheid te nemen.”

Het CIDI spande samen met het Centraal Joods Overleg en vier Holocaustoverlevenden een zaak aan tegen Tweede Kamerlid Thierry Baudet nadat hij op sociale media ongevaccineerden als ‘de nieuwe Joden’ bestempelde.

De vergelijking tussen de coronaregels en de Holocaust vindt Burgermeester Halsema ongepast: “Het onbeschrijflijke leed van onze Joodse bevolking in de Tweede Wereldoorlog is op geen enkele manier te vergelijken met de problemen die mensen vandaag ondervinden van de coronapandemie. Volgens Halsema kan er niet worden opgetreden [tegen het dragen van de gele Jodensterren], omdat er niet wordt aangezet tot discriminatie van Joden is er geen sprake van strafbaarheid. Halsema wijst erop dat niet zij maar het Openbaar ministerie oordeelt of een uiting ‘strafwaardig’ is.

De Nationaal Coördinator Antisemitisme-bestrijding, Eddo Verdoner vindt dat “door het dragen van zo’n ster relativeer je de Holocaust en het ontkennen van de ernst van die Holocaust kan leiden tot antisemitisme. De bestrijding van die relativisering is een van de pijlers onder de strijd tegen antisemitisme.” Verdoner zou ook heel graag willen dat burgemeesters hier tegen optreden. “Het stadsbestuur van München heeft besloten een boete op te leggen aan mensen die een gele Davidster dragen tijdens coronademonstraties. Het zou fijn zijn als ook Nederlandse burgemeesters al van tevoren

aan de organisatie aangeven dat het niet de bedoeling is dat deelnemers zo’n ster dragen.”

Onderzoeksplatform Investico onderzocht het gegevensverkeer tussen de politie en de Basisregistratie Personen van actievoerders o.a. van Michel Reijnga. De overzichten laten zien dat de gegevens van sommigen veel vaker worden opgevraagd sinds ze meedoen aan protesten. Dat gebeurde eerder alleen bij bijvoorbeeld een fietsboete, of als ze zelf aangifte deden. Maar na deelname aan demonstraties schoot het aantal aanvragen omhoog.

Volgens experts is door de ‘datahonger’ van de politie het recht op betoging in het geding. “Als je de hele tijd in de gaten wordt gehouden, kun je niet meer vrij demonstreren”, zegt Bart Schermer, hoogleraar privacy en cybercrime. Marc Schuilenburg, hoogleraar digital surveillance, wijst erop dat demonstreren een grondrecht is. “Daarom moet de politie daarbij terughoudend zijn.”

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

oordeel gerechtshof amsterdam

In 2023 oordeelde het gerechtshof in Amsterdam dat het Tweede Kamerlid Thierry Baudet het coronabeleid niet meer mag vergelijken met de Holocaust. De rechter gaf de organisaties en de Holocaustoverlevenden op vrijwel alle punten gelijk, waarna Baudet de uitingen op social media moest verwijderen en hem verboden werd deze nogmaals te plaatsen.

Daarnaast kreeg hij een verbod, op straffe van 25.000 euro per dag, op het gebruik van beeldmateriaal van de Holocaust opgelegd.

De vergelijkingen tussen de positie van Joden gedurende de Holocaust en ongevaccineerden leidt volgens de raad tot 'het bagatelliseren van de Holocaust'.

Daarnaast is het aannemelijk dat de uitingen van Baudet geresulteerd hebben in de verdere verspreiding van antisemitische uitlatingen op het internet, stelde het hof.

Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie tegen de coronamaatregelen in Amsterdam: dragen van Jodensterren (2021)

Lees de casus goed door, en bespreek daarna met elkaar de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat een vertegenwoordiger van het groepje de casus en het spanningsveld presenteren, en tevens toelichten wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?
- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze demonstranten tegen de coronamaatregelen? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie, voorafgaand en na afloop)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Demonstranten met gele Jodensterren, de andere demonstranten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?
- In hoeverre denk jij dat de demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van de reactie van de Initiatiefnemer Michel Reijnga op het dragen van de gele Jodenster door tientallen demonstranten?
- Wat vind je van de brief van de vijf Joodse organisaties aan het parlement?
- Wat vind je van de reactie van Burgermeester Halsema?
- Wat vind je van de mening van de Nationaal

Coördinator Antisemitismebestrijding Eddo Verdoner?

- Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?
- Wat vind je van de uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam aangaande de uitingen van Tweede Kamerlid Thierry Baudet?
- Wat vind je van de beweging “Police for freedom”?
- Wat vind je van de mening van experts Schermer en Schuilenburg, dat het recht op betoging in het geding is, als politie na een demonstratie, relatief vaak gegevens opvraagt van actievoerders?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Werkvorm over uitdagingen bij hedendaagse demonstraties in kleine werkgroepjes

1/2 Aantekeningen

Demonstratie tegen de coronamaatregelen in Amsterdam: dragen van Jodensterren (2021)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze demonstranten tegen de coronamaatregelen? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie, voorafgaand en na afloop)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Demonstranten met gele Jodensterren, de andere demonstranten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?

In hoeverre denk jij dat de demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

2/2 Aantekeningen Demonstratie tegen de coronamaatregelen in Amsterdam: dragen van Jodensterren (2021)

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van de reactie van de Initiatiefnemer Michel Reijnga op het dragen van de gele Jodenster door tientallen demonstranten?

Wat vind je van de brief van de vijf Joodse organisaties aan het parlement?

Wat vind je van de reactie van Burgermeester Halsema?

Wat vind je van de mening van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding Eddo Verdoner?

Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?

Wat vind je van de uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam aangaande de uitingen van Tweede Kamerlid Thierry Baudet?

Wat vind je van de beweging "Police for freedom"?

Wat vind je van de mening van experts Schermer en Schuilenburg, dat het recht op betoging in het geding is, als politie na een demonstratie, relatief vaak gegevens opvraagt van actievoerders?

Spanningen in het veld

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 6

Demonstratie tegen islamisering in Rotterdam: verbranden van de Koran (2022)

Pegida, voluit de Patriottische Europeanen tegen de Islamisering van het Avondland, ontstond eind 2014 in Duitsland. Pegida is tegen islamisering en de komst van (economische) vluchtelingen. De betogers vinden dat de westerse cultuur en samenleving worden bedreigd door buitenlandse invloeden, onder meer van salafistische moslims die op een religieuze oorlog zouden aansturen in Europa.

De Nederlandse tak van Pegida met voorman Edwin Wagensveld hebben in de afgelopen jaar geregeld gedemonstreerd. Aanhangers keren zich tegen de komst van (islamitische) vluchtelingen en willen bijvoorbeeld dat moskeeën en islamitische scholen worden gesloten.

In 2022 kondigde Pegida een Koran verbranding

aan om op deze manier naar eigen zeggen te demonstreren tegen de oprukkende islam in Nederland. De aankondiging van de koranverbranding in Rotterdam zorgde voor veel onrust.

Moslimkoepelorganisatie SPIOR diende een bezwaarschrift in, gemeenteraadspartij Denk vroeg een spoeddebat aan en vroeg in een motie om de demonstratie te verbieden.

Locoburgemeester Robert Simons schreef vervolgens in een brief aan de gemeenteraad dat het verboden is om vuur te stoken in de openbare ruimte en dat daarom de koranverbranding niet kon doorgaan. De betoging zelf verbieden is lastiger, stelt Simons, ik kan geen oordeel over de inhoud van demonstraties hebben, volgens de wet. In de ochtend meldde Wagensveld op Twitter dat hij onderweg was naar Rotterdam voor de demonstratie. Op de aangekondigde demonstratie kwamen honderden tegendemonstranten op af en was het korte rijd onrustig. Van een daadwerkelijke verbranding van de Koran op het stationsplein kwam het niet. De politie pakte de Koran van Wagensveld af 'om verdere escalatie en daarmee ernstige

wanordelijkheden te voorkomen'.

Behalve Wagensveld waren er heel weinig Pegida-aanhangers, zegt een politiewoordvoerder. Wagensveld werd opgepakt voor 'belediging van het geloof'.

Op een filmpje van de arrestatie op internet is te horen dat Wagensveld de profeet beschimpt en in grove bewoordingen uitscheldt. Ook riep hij dat hij 'schijt aan de islam' heeft en dat hij 'nergens bang voor' is.

De tegendemonstranten staken een rookbom af op de openbare weg voor CS Rotterdam. De tegendemonstranten, vooral moslimjongeren, juichten toen bekend werd dat de koran was afgepakt. Een deel van de tegendemonstranten riep 'Allahu Akbar' en gooide met eieren en wat vuurwerk.

Bij het station was ook veel politie op de been om alles in goede banen te leiden. De mobiele

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

eenheid werd ingezet om de groep jongeren tegen te houden. Jurist en arabist Laila Al Zwaini merkt dat de koranverbrandingen ook voor minder extremistische moslims een nieuw druppeltje kan zijn in een grote emmer van incidenten en ervaringen. “Moslims als groep ervaren bijvoorbeeld nog steeds discriminatie op de arbeidsmarkt”.

INTERNATIONALE POLITIEK & VEILIGHEID

Een rechtse activist in Zweden stak begin 2023 een koran in brand. Turkse autoriteiten reageerden daar toen woedend op. In Turkije, maar ook in andere islamitische landen, kwamen tegendemonstraties als reactie op de koranverbranding.

Dat Turkije boos werd, is lastig omdat het land nog steeds moet instemmen met de Zweedse wens om toe te treden tot de NAVO.

Na de diplomatieke rel verboden de Zweedse autoriteiten meerdere koranverbrandingen, maar zij zijn later teruggefloten door de rechter. Die oordeelde dat de grondwet dergelijke

protestacties toestaat.

Na de koranverbrandingen hebben in juli 2023 honderden mensen in Bagdad de Zweedse ambassade bestormd en brand gesticht. Zowel het Zweedse als het Iraakse ministerie van Buitenlandse Zaken veroordelen alle aanvallen op diplomaten en medewerkers van internationale organisaties. Ook kwamen er ernstige dreigementen vanuit Teheran. Hierna zijn de grenscontroles verscherpt.

Er volgde een debat over een verbod op openbare koranverbrandingen. Denemarken en Zweden broedden op nieuwe wetten om koranverbrandingen mogelijk toch te verbieden.

De Scandinavische regeringen redeneren daarbij vanuit een veiligheidsperspectief: de veiligheid van burgers komt in gevaar.

Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie tegen islamisering in Rotterdam: verbranden van de Koran (2022)

Lees de casus goed door, en bespreek daarna met elkaar de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat een vertegenwoordiger van het groepje de casus en het spanningsveld presenteren, en tevens toelichten wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom Pegida demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?
- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van Edwin Wagenveld? Hoe

kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie, voorafgaand en na afloop)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Pegida Demonstranten, de tegendemonstranten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?
- In hoeverre denk jij dat Pegida demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van het bezwaarschrift van Moslimkoepelorganisatie SPIOR?
- Wat vind je van het optreden en de reactie (brief) van Locoburgemeester Robert Simons?
- Wat vind je van de acties, uitingen en

gedragingen van de tegendemonstranten?

- Wat vind je ervan dat Zweden broedt op nieuwe wetten om koranverbrandingen mogelijk toch te verbieden, vanuit een veiligheidsperspectief?
- Wat vind je van het optreden (de rol) van politie en de ME?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Aantekeningen

Demonstratie tegen islamisering in Rotterdam: verbranden van de Koran (2022)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom Pegida demonstranten de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van Edwin Wagensveld? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie, voorafgaand en na afloop)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: Pegida Demonstranten, de tegemonstranten, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?

In hoeverre denk jij dat Pegida demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

Aantekeningen

Demonstratie tegen islamisering in Rotterdam: verbranden van de Koran (2022)

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van het bezwaarschrift van Moslimkoepelorganisatie SPIOR?

Wat vind je van het optreden en de reactie (brief) van Locoburgemeester Robert Simons?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van de tegendemonstranten?

Wat vind je ervan dat Zweden broedt op nieuwe wetten om koranverbrandingen mogelijk toch te verbieden, vanuit een veiligheidsperspectief?

Wat vind je van het optreden (de rol) van politie en de ME?

Spanningen in het veld

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 7

Demonstratie tegen dierenleed bij de Oostvaardersplassen: bijvoeren dieren (2018)

De Oostvaardersplassen is een groot natuurgebied in Flevoland. Door een menselijke ingreep in het gebied zijn er in 1983 grote grazers geïntroduceerd, te weten 32 heckrunderen, 18 konikpaarden en 40 edelherten.

Deze dieren hadden de taak om het leefgebied van de ganzen open te houden. De grazers die toen werden geplaatst, hebben zich voortgeplant. In 2017 waren er zo'n 5230 dieren geteld. De grazers worden niet bijgevoerd.

Als duidelijk wordt dat dieren de winter niet overleven, worden ze afgeschoten om onnodig lijden te voorkomen. Door de winter vermageren de grazers en dat leidt tot kritiek van dierenliefhebbers. Volgens hen creperen de beesten en moeten ze juist wel worden bijgevoerd. Zo kwamen actievoerders eind

februari 2018 met tientallen hooibalen bij het hek van het natuurgebied. "Elk jaar sterven hier duizenden dieren een honger- of verdrinkingsdood en ik wil dat het stopt. Ik schaam me dat ik Nederlander ben", zei een actievoerder.

In ieder natuurgebied sterft in de winter rond de 30 procent van de populatie. In de Oostvaardersplassen is het beleid anders, dan bijvoorbeeld in de Veluwe waar de populatie het hele jaar door laag wordt gehouden door dieren af te schieten.

In de Oostvaardersplassen laten ze de natuur haar gang gaan, en worden dieren alleen afgeschoten als ze al stervende zijn. Ook kunnen dieren in de Veluwe zich naar andere gebieden verplaatsen. Dieren in de Oostvaardersplassen kunnen dat niet. Het gebied wordt omringd door hekken en een dijk.

De demonstranten willen graag dat dit verandert en dat de grote grazers worden verhuisd. Ecologen zeggen dat bijvoeren niet helpt, dat dood door ondervoeding natuurlijk is en dat grenzen verleggen alleen maar een grotere

populatie zou betekenen waardoor uiteindelijk weer hetzelfde probleem ontstaat.

De politie kreeg ruim 700 meldingen over dieren in nood. Op twitter liet de politie weten "Overspoeld met meldingen over dieren in de Oostvaardersplassen. Politie kan deze meldingen niet in behandeling nemen. Neem contact op met Staatsbosbeheer, of kijk voor meer informatie op de website van Staatsbosbeheer."

Een woordvoerder van politie zegt "Wij gaan daar niet over, dat is Staatsbosbeheer". Wie de melders zijn, weet de politie niet. "Het zijn in elk geval allemaal mensen die vinden dat wij er iets aan moeten doen. Maar dat gaat dus niet gebeuren." Dierenliefhebbers verspreidden via sociale media een petitie voor extra eten voor de dieren.

In maart 2018 waren er emotionele protesten van honderden actievoerders. Een deel van hen stak bij het verlaten van het terrein waar

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

de demonstratie was, het spoor over. ProRail verzocht hen de rails zo snel mogelijk te verlaten omdat het gevaarlijk is en zorgt voor vertraging. De politie werd ingeschakeld om de actievoerders weg te halen.

Boswachters kregen doodsb bedreigingen per telefoon of via Facebook. “Ook hun thuisadressen en namen werden door actievoerders gepubliceerd”, zei commissaris van de koning in Flevoland, Leen Verbeek.

Onder druk van actievoerders besloot de provincie Flevoland de dieren toch bij toevoeren. “Met deze maatregel wil de provincie de maatschappelijke onrust beperken”. De maatschappelijke onrust speelde een rol, maar de ernst van de bedreiging aan de boswachters van Staatsbosbeheer gaf de doorslag.

“Ik kan de veiligheid van de boswachters wel ambiëren te regelen, maar niet garanderen. En dan wordt het te gek. In dat geval kies ik voor de boswachters in plaats van de dieren.” Verbeek noemt het besluit dan ook “een redelijk

drama”. Een duivels dilemma, zo noemt Marco Zannoni van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement het. “Ongewild beloon je op deze manier ook wat je juist afkeurt”, zegt hij doelend op de bedreigingen. Het is volgens hem de keuze tussen de uitgangspunten: ‘de veiligheid van mensen voorop’, tegenover ‘we geven niet toe aan bedreiging.’

Verbeek zegt dat er ten minste drie keer met de dood is bedreigd. De politie onderzoekt wie de daders zijn. Maar volgens Verbeek is het lastig om dreigers op Facebook en anonieme bellers veroordeeld te krijgen.

Een van de actiegroepen heeft via Facebook afstand genomen van deze praktijken. Zij berichtten niets te maken te hebben met de bedreigingen aan het adres van de boswachter. “We zijn het niet eens met het beleid, maar mensen bedreigen is een absolute no-go.”

De provincie roept dierenliefhebbers op niet meer zelf met voer naar de Oostvaardersplassen te gaan. De enige die mag bijvoeren is

Staatsbosbeheer. Voor alle anderen blijft bijvoeren verboden. Voor particulieren staat er een boete op bijvoeren, omdat het een overtreding van de wet natuurbescherming is.

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie tegen dierenleed bij de Oostvaardersplassen: bijvoeren dieren (2018)

Lees de casus goed door, en bespreek daarna met elkaar de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat een vertegenwoordiger van het groepje de casus en het spanningsveld presenteren, en tevens toelichten wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze demonstranten naar de Oostvaardersplassen zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van de demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?
- Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie, voorafgaand en na afloop)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: de demonstranten, de boswachters, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?
- In hoeverre denk jij dat de demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van het besluit van de provincie Flevoland om de dieren door Staasbosbeheer te laten bijvoeren?
- Wat vind je van het optreden en de reactie

van commissaris van de Koning Leen Verbeek?

- Wat vind je van de mening van Marco Zannoni van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement?
- Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

1/2 Aantekeningen

Demonstratie tegen dierenleed bij de Oostvaardersplassen: bijvoeren dieren (2018)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze demonstranten naar de Oostvaardersplassen zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van de demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

Hoe vind je dat de demonstratie is verlopen (tijdens de demonstratie, voorafgaand en na afloop)? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: de demonstranten, de boswachters, en voor andere aanwezigen/toeschouwers?

In hoeverre denk jij dat de demonstranten met deze actie hun doel hebben bereikt?
Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/ grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/ belang/grondrecht aan de andere kant?

2/2 Aantekeningen

Demonstratie tegen dierenleed bij de Oostvaardersplassen: bijvoeren dieren (2018)

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van het besluit van de provincie Flevoland om de dieren door Staatsbosbeheer te laten bijvoeren?

Wat vind je van het optreden en de reactie van commissaris van de Koning Leen Verbeek?

Wat vind je van de mening van Marco Zannoni van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement?

Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?

Spanningen in het veld

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Casus 8

Demonstratie tegen overlast asielzoekers in Ter Apel: oprichting van burgerwacht (2022)

In Ter Apel is er een aanmeldcentrum voor asielzoekers.

In 2022 blijkt het AZC in Ter Apel de grote aantallen asielzoekers niet (goed) te kunnen opvangen. Honderden mensen slapen er enkele dagen in de buitenlucht, de leefomstandigheden zijn er slecht.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) concludeerde dat de hygiëne op het voorterrein ondermaats was. Sinds augustus 2022 biedt een team van de internationale hulporganisatie Artsen zonder Grenzen (AzC) medische zorg bij het centrum.

AzG-directeur Judith Sargentini noemt het ongekend dat AzG in Nederland in actie moet komen, “maar de omstandigheden waarin deze

mensen zich bevinden zijn mensonwaardig”. Ze wil dat het Rijk en de gemeenten daar een eind aan maken. Het is de bedoeling dat het AzG-team vier tot zes weken in Ter Apel blijft. “Dit is echt een oplossing voor de korte termijn.” Het Inspectierapport van de IGJ van oktober 2022 concludeerde dat de situatie bij aanmeldcentrum Ter Apel nog altijd schrijnend zijn. Mensen zitten nog dicht op elkaar in een “koude, tochtige en vuile sporthal”. Met name kwetsbaren zoals baby’s en ouderen lopen risico op gezondheidsproblemen. Daarnaast was er onvoldoende zicht op hoe mensen er in de sporthal medisch aan toe zijn, staat in het inspectierapport.

Een kleine groep asielzoekers veroorzaakt overlast in het dorp Ter Apel, zoals intimiderend gedrag op straat, winkeldiefstallen en opstootjes met buschauffeurs vanwege zwart rijden.

Op 25 augustus 2022 liepen ongeveer 500 deelnemers vanaf 19.00 mee met een protestmars tegen de overlast van asielzoekers, richting het azc in Ter Apel. Bij het aanmeldcentrum sliepen toen al twee nachten op rij zevenhonderd mensen buiten omdat er

geen plek was.

De organisatie van het protest schreef in de aankondiging van de demonstratie dat Ter Apel “steeds verder afglijdt” en dat het azc gesloten moet worden. “Voor ons is het duidelijk en klaar. Sluiten die tent en wel direct.” “Wij willen Ter Apel terug!”, viel verder te lezen in de aankondiging van de actie.

Een aantal aanwezigen droeg omgekeerde Nederlandse vlaggen die ook vaak opduiken bij boerenprotesten tegen de stikstofplannen van het kabinet. Verder waren er spandoeken met teksten als “Wij zijn de overlast meer dan zat” en “Echte vluchteling oké, rotzooitrappers weg ermee”. Rond 20.00 uur kwam de groep aan bij het aanmeldcentrum. Daar werd de groep tegengehouden door de politie, ze mochten het terrein niet op.

„Schaam je kapot”, scandeerde een deel van de demonstranten vervolgens. Daarna ging

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

de groep weer huiswaarts. De gemeente had voorwaarden gesteld bij de demonstratie. Zo mogen mensen zich niet discriminerend, beledigend of opruiend uitlaten, geen gezichtsbedekking dragen of fakkels bij zich hebben.

Ook in de opvang hebben medewerkers en andere asielzoekers last van de kleine groep asielzoekers, zoals vanwege geluidsoverlast en het uitschelden van medewerkers. Vaak gaat het om mensen die geen of nauwelijks kans maken op een verblijfsvergunning in Nederland, zogenoemde veiligelanders. De overheid vangt deze groep daarom sober op. Zij krijgen maaltijden en verzorgingsproducten in natura in plaats van een financiële vergoeding en moeten zich dagelijks melden zodat de asielprocedure geen vertraging oploopt.

Volgens buurtbewoners veroorzaken de asielzoekers uit zogenaamde veilige landen veel overlast. Ze hebben het heft in eigen handen genomen en een burgerwacht opgericht, om vermeende criminelen op te sporen en aan

te houden. “Als de overheid gewoon goed ingrijpt, is zo’n burgerwacht echt niet nodig”, zegt Willeke Vroom van de burgerwacht in Ter Apel. “Overdag is het hier voldoende: je hebt marechaussee, politie, handhaving, winkelbeveiligers en straatcoaches. Maar ‘s avonds niet en dan zijn wij eigenlijk een beetje aan onszelf overgeleverd. Dus dan moet je zelf in actie komen.”

Burgers mogen een andere burger aanhouden. “Zo moet het om een waarneming op heterdaad gaan”, legt politierechter Henny Sackers uit. “Je moet als het ware zien dat er bijvoorbeeld iets gestolen wordt en dan mag een burger in afwachting van de komst van de politie een verdachte burger aanhouden.” Ook een burgerwacht vormen mag. “Op zich is dat niet verboden in Nederland, zo lang je je maar aan de wettelijke regels houdt.”

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is geen voorstander hiervan en laat Nieuwsuur weten: “Het is begrijpelijk dat inwoners van Ter Apel het beu zijn. Maar doe aangifte bij een strafbaar

feit of bel de politie in geval van nood. Neem niet het heft in eigen handen.”

Ramon Meijerink van politiebond ACP noemt het initiatief van een burgerwacht ongewenst. “Het kan namelijk gevaarlijk zijn voor de mensen die het uit moeten voeren.” Ook kan het tot vervelende situaties leiden voor politieagenten. “Neem bijvoorbeeld een burgerwacht die iemand aanhoudt, wat achteraf onterecht blijkt te zijn. En dan? Hoe ga je dat oplossen?”

Ook Jan Struijs van de Politiebond is kritisch op het fenomeen. “Je weet namelijk niet met wat voor agressie je te maken kan krijgen. En als het burgerarrest onterecht is, dan heb je zelf iemand de vrijheid ontnomen en ben je strafbaar.”

Een foto van het burgerarrest in Ter Apel na de woninginbraak in 2023 werd door leden van de burgerwacht gedeeld op Facebook. De politie en het openbaar ministerie gaven de burgerwacht een waarschuwing voor dit incident.

**Werkvorm over uitdagingen
bij hedendaagse demonstraties
in kleine werkgroepjes**

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

“Een woninginbraak zien we als een veel zwaarder delict dan winkeldiefstal, dus dan zou het wellicht bij een rechter nog net acceptabel kunnen zijn, zegt politierechter Sackers. Maar ik vind dat de verdachte hier wel erg stevig wordt aangepakt.”

Burgers in Ter Apel hekelen de afwezigheid van de politie, vooral in de avonduren. Struijs erkent dat door personeelstekort het soms te lang duurt voordat de politie ter plaatsen is. “Daar ligt het gevaar”, zegt hoogleraar Marieke Liem. “Door minder op justitie te vertrouwen en het heft in eigen hand te nemen, gaat de legitimering van de politie ook weer omlaag.

Wanneer er nog een incident gebeurt, zullen mensen wellicht opnieuw minder snel naar de politie gaan en naar eigen middelen zoeken. Dit heeft mogelijk een spiraal van geweld tot gevolg.” Volgens politiebondvoorzitter Struijs is de enige oplossing om meer te investeren in politie en veiligheid.

Hoogleraar Liem ziet een eeuwenlange daling van geweld, en stelt dat dat komt doordat we aan politie en leger het alleenrecht toeschrijven geweld te mogen gebruiken, en niet aan de burger zelf.

Als pilot, heeft het Ministerie van Justitie een deel van het azc in 2023 laten ombouwen tot een speciale opvanglocatie: een procesbeschikbaarheidslocatie (pbl). Hier komen de asielzoekers wiens aanvraag als kansarm wordt gezien. Het idee is om deze groep zo snel mogelijk door het aanmeldproces te loodsen. Er komt ook een dagprogramma voor de pbl, zodat de desbetreffende asielzoekers geen gelegenheid meer krijgen om het azc te verlaten.

Spanningen in het veld

Wat vind jij?

Spanningsveld

Demonstratie tegen overlast asielzoekers in Ter Apel: oprichting van burgerwacht (2022)

Lees de casus goed door, en bespreek daarna met elkaar de onderstaande vragen.

Na afloop van jullie bespreking gaat een vertegenwoordiger van het groepje de casus en het spanningsveld presenteren, en tevens toelichten wat jullie zelf daarvan vinden.

CASUS

- In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze demonstranten in Ter Apel de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

- Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?
- Hoe vind je dat de protestmars is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: de demonstranten, de asielzoekers in het AZC, en voor andere aanwezigen?
- In hoeverre denk jij dat de demonstranten met deze protestmars naar het AZC in Ter Apel hun doel hebben bereikt? Waarom wel/niet?

SPANNINGSVELD

- Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?
- Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

- Wat vind je van de oprichting en de acties van de Burgerwacht in Ter Apel?
- Wat vind je van de stelling van Hoogleraar Marieke Liem dat het optreden van de

burgerwacht nadelig is voor de legitimering van de politie?

- Wat vind je van de reactie van politiebondvoorzitter Jan Struijs en van Ramon Meijerink van politiebond ACP?
- Wat vind je van de reactie en het opvangbeleid van asielzoekers, door het Ministerie van Justitie?
- Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?
- Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

AFVRAGEN

- Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?

Werkvorm over uitdagingen bij hedendaagse demonstraties in kleine werkgroepjes

1/2 Aantekeningen

Demonstratie tegen overlast asielzoekers in Ter Apel: oprichting van burgerwacht (2022)

↓ CASUS

In hoeverre kan jij je vinden in waarom deze demonstranten in Ter Apel de straat op zijn gegaan? Deel je hun zorgen? Ben je het eens of oneens met hun doel?

Wat vind je van de acties, uitingen en gedragingen van deze demonstranten? Hoe kijk je aan tegen de organisatie van hun demonstratie?

Hoe vind je dat de protestmars is verlopen? Hoe waren de omstandigheden voor alle betrokkenen: de demonstranten, de asielzoekers in het AZC, en voor andere aanwezigen?

In hoeverre denk jij dat de demonstranten met deze protestmars naar het AZC in Ter Apel hun doel hebben bereikt?
Waarom wel/niet?

Spanningen in het veld

↓ SPANNINGSVELD

Welke verschillende belangen/doelen of grondrechten spelen er bij deze casus?

Waar zit precies het spanningsveld: welk doel/belang/grondrecht staat er aan de ene kant en welk doel/belang/grondrecht aan de andere kant?

2/2 Aantekeningen

Demonstratie tegen overlast asielzoekers in Ter Apel: oprichting van burgerwacht (2022)

↓ OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD

Wat vind je van de oprichting en de acties van de Burgerwacht in Ter Apel?

Wat vind je van de stelling van Hoogleraar Marieke Liem dat het optreden van de burgerwacht nadelig is voor de legitimering van de politie?

Wat vind je van de reactie van politiebondvoorzitter Jan Struijs en van Ramon Meijerink van politiebond ACP?

Wat vind je van de reactie en het opvangbeleid van asielzoekers, door het Ministerie van Justitie?

Wat vind je van het optreden (de rol) van politie?

Spanningen in het veld

Wat zou de politie volgende keer anders of (nog) beter kunnen doen? Wat zou er volgens jullie de volgende keer beter kunnen (vooraf, tijdens de demonstratie of achteraf)?

↓ AFVRAGEN

Hebben jullie nog een vraag naar aanleiding van deze casus en het spanningsveld? Iets dat je nog zou willen weten of wat je je afvraagt?
